

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 4:11
סוף זמני ק"ש - 8:51
9:27 -
סוף זמן תפלה - 10:14
דף היומי לש"ק: ב"ק ל"ז

בס"ד, עש"ק פ' וישב - שבת חנוכה - שבת מברכים טבת - שנת תשפ"ד לפ"ק

פרשת וישב

עה"פ "בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו וגו', (תהלים קיד:א-ב), כתב האלשיך הקדוש בס' רוממות קל: גם אמרו "היתה [יהודה לקדשו]", והוי לי' למימר "היה" [לשון זכר, משום דקאי איהודה]. אך רמז כי יהודה המשיך דרך בור נוקר ממנו - הוא תמר, כי היא קידשה שם שמים במה שלא גילתה למי היתה הרה עד שהושלכה לאור וכו' וזה "היתה" - לרמוז אליה, עכ"ל. הרי ששבט יהודה, ובראשם נחשון בן עמינדב - ירשו את הכהן למסור את נפשם על קדושת ה' אצל הים סוף, ממסירת נפש של תמר אצל יהודה.

ושמא יש להוסיף דגם בערבון שביקשה תמר מיהודה היו מרומזים - בדרך 'מעשה אבות [או אמהות] סימן לבנים', את כמה ענינים שיהו שייכים לקריעת ים סוף. כיצד?

עה"פ "ותאמר חותמך ופתילך ומטך אשר בידך" (לח:יח) כותב בעל הטורים: 'ומטך' - ב' במסורת, 'ומטך אשר בידך', 'ומטך אשר הכית בו את היאור' (שמות יז:ה). מלמד שזה המטה שנתן [יהודה] בידה [של תמר] הוא המטה שהוכה בו היאור ונעשו בו כל הנסים.

והנה היערות דבש (ח"ב דרוש ב') ועוד מביאים מהפסיקתא זוטרתא: 'חותם' - זה תפילין [עין שיה"ש רבה עה"פ "שימני כחותם וגו' על זרועך" (שה"ש ח:ו) - אלו תפילין], 'ופתילך' - אלו ציצית.

ועיין בתוספות השלם (לח:כה אות י"ב): 'הכר נא' - כאילו אומרת להקב"ה: 'הכר נא' את ישראל 'למי החותמת' - זה חותם המילה שנחתמה בבשרם. למי החותמת מילה, כלומר מילה חותמת. 'הכר נא' בגימ' 'עור', שנימול עור בשרם. 'הפתילים' הן הציצית, כי בציצית ובמילה ניכרים ישראל וכו'. והדא הוא דכתיב, 'ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני' - צדקה וזכות יהי' לישראל המילה והציצית וכו'.

ועיין בבעל הטורים שכתב: 'ופתילך' אותיות 'ותפילך'. 'הפתילים' בגימ' 'התפילין'.

עכשיו שביררנו ש'חותמך ופתילך' רומזים על תפילין ציצית ומילה, יש להבין - מה ענינם.

בילקוט שמעוני (פ' בשלה רמז רל"ד) עה"פ "והמים להם חומה" (יד:כב) איתא: בשעה שירדו ישראל לים, ירד גבריאל עמהם והקיפם ושמרם כחומה, והיה מכריז [במים, לימין]: 'הזהרו בישראל שעתידין לקבל התורה מימינו של הקב"ה', ולשמאל היה אומר: 'הזהרו באלו שהן עתידין להניח תפלין בשמאל'. ולמים שלפניהם היה אומר: 'הזהרו באלו שעתידין שיהו חותמין לפנינו בברית'. ושלחריהם היה אומר: 'הזהרו באלו שעתידין להראות קשר של תפלין וכנף ציציתיהן מאחריהן'.

"ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו" (לז:יח). איתא במדרש: ששיסו בו הכלבים.

בבית הלוי עה"ת כתוב: כוונת המדרש דמפרש להפסוק שהתנכלו להמיתו בטרם יקרב אליהם רק בעודו מרחוק, ששיסו בו הכלבים. והא דתפס המדרש 'הכלבים' הוא משום דהם דנו אותו כמוציא דיבה ומדבר לשה"ר, ואיתא בגמ' (פסחים ק"ח). כל המספר לשה"ר וכו' ראוי להשליכו לכלבים, שנא' "לכלב תשליכון אותו" (שמות כב:ל), וסמך לי' "לא תשא שמע שוא" (שם כג:א). וע"כ דנוהו כן.

"מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו. לכו ונמכרנו וגו'" (לז:כו-כו). בספר תפארת מתתיה להג"ר מתתיהו דושינסקי זצ"ל, מובא בשם האב"ד דבאניהו זצ"ל: יהודה הי' ירא פן יודע הדבר ליעקב ע"י השכינה [זה דלא כמאן דאמר דעשו השבטים חרם שלא לגלות את המכירה, וצירפו את הקב"ה כביכול עמהם], ולכן הי' רוצה שלא להרוג, כי אם יהרגו [את יוסף], אז יהי' מת ושוב תשרה שכינה על יעקב ותגיד לו שהם הרגוהו. ולכן רצה למכרו ויהא חי, וכיון שאין מקבלין תנחומין על החי, יהי' יעקב תמיד דואג ונאנח, ואין השכינה שורה מתוך עצבות ולא יודע הדבר.

וזה שאמר לאחיו: "מה בצע כי נהרוג את אחינו", כלום "וכסינו את דמו" - הנוכל לכסות את דמו? הלא השכינה תגיד ליעקב, ולכן "לכו ונמכרנו".

"ויאמר מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חותמך ופתילך ומטך אשר בידך" (לח:יח). במדרש (ב"ר פפ"ה:א) דרשו עה"פ: "כי אנכי ידעתי את המחשבות" (ירמי' כט:א) - שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו [פי' המתנות כהונה: שהי' שורה בצער על פרידתו מבית אחיו וכו']. ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח [פירש"י: מביהיק אורו של משיח שעתידי לצאת מתמרן וכו']. "בטרם תחיל ילדה" (ישעי' סו:ז) - קודם שלא נולד משעבר הראשון, נולד גואל האחרון [פירש"י: משעבר הראשון - פרעה ששיעבר בישראל. נולד גואל האחרון - פרץ שהוליד מלך המשיח].

והנה קל להבין איך שתמר היתה אמה של מלכות בית דוד ומלך המשיח - גואל האחרון. אמנם מה שאינו ידוע כל כך הוא שהי' לתמר חלק גדול בגאולה הראשונה ביציאת מצרים. כיצד?

ולפ"ז י"ל שתמר כבשה את הדרך לנסים שאירעו לבני ישראל ביציאת מצרים ע"י הסימנים שביקשה מיהודה.

"ויהי כהיום הזה ויבוא הביתה לעשות מלאכתו" (לט:יא). בספר תכלת מרדכי להג"ר מרדכי גימפל יפה זצ"ל איתא: עיין תרגום אונקלוס [שתיירגם: 'לעשות מלאכתו'] למיבדק בכתבי חושבני. עיין דברי דוד [להט"ז] שנדחק, דמנא ל"י מלאכה זו דוקא וכו'.

ועל דרך דרוש אמרתי עפ"מ שכתב הרמב"ם דהרהור כדיבור דמי לענין ברכה וכהאי גוונא. והקשה השאגת ארי', למה לענין שבת דיבור אסור הרהור מותר דהרהור לאו כדיבור דמי. ויישבתי במקום אחר עפ"מ שאמרו רז"ל (קידושין מ.) דמחשבה טובה מצרפה למעשה ולא מחשבה רעה. ועל כן לענין ברכות וכהאי גוונא דהוי מחשבה טובה, הרהור כדיבור דמי ומצרפה למעשה הדיבור, משא"כ לענין שבת דאי נימא כדיבור דמי, הוי ל"י מחשבה רעה ואינה מצרפה למעשה, ועל כן הרהור מותר וכו'.

והנה הפרשת דרכים הקשה, האיך שמרו האבות שבת עד שלא ניתנה, והרי גוי ששבת חייב מיתה. ועיין בהמקנה קידושין שתיירגן זה. ולפענ"ד נראה שיתכן כי הרהרו בשבת במעשה חשבונות, דאי נימא דהוי מחשבה טובה לענין להנצל מאיסור שבתה הוי כמעשה, ואי הוי דינם כישראל דחייבים בשבתה ומצוה היא עליהם לשבות, וא"כ מחשבת מלאכה הוי מחשבה רעה ואינו מצורף למעשה וכו'.

ועל כן לפ"מ שכתב בילקוט כאן: ויהי כהיום - ר' אליעזר אמר, שבת ה"י. ובחולין פ' גיד הנשה אמרין: 'טבוח טבח והכין' - מלמד ששמר יוסף את השבת. ולפ"מ דקיי"ל תרגום מפי ר' אליעזר ור' יהושע אמרו, ולפשיטה ד'מלאכתו' ממש, ועל כן לדברי ר' אליעזר ששבת ה"י ויוסף שמר השבת, תקשה איך עשה מלאכה. ועל כן אמר למיבדק בכתבי חושבניה שהוא רק מלאכת מחשבה, וזה מותר ממה נפשך כנ"ל.

כתבו לכם על קרן השור

במד"ש (ב"ר פ"ב:ד) עה"פ "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום" (בראשית א:ב) איתא: 'וחושך' - זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם 'כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל'.

ויש להבין, למה דוקא על קרן השור ולא על קרן הצבי או על קרן האיל?

בספר לקט החנוכה (עמ' מ"ו) מובא מהבני יששכר (מאמרי כסלו טבת, מאמר ג' אות כ"ו) והמגלה עמוקות (פ' מקץ): בדיני נזקי השור בשן ורגל שוים אצל ישראל ואצל הגוי. לא כן בנזקי קרן שור, שונה הדין בין ישראל לגוי, שכן שור של גוי שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם, ואילו של ישראל שנגח שור של גוי פטור. ודרשו חז"ל על זה "ראה ויתר גוים" (חבוקק ג:ו), שהתיר הקב"ה ממונם לישראל על שלא רצו לקבל את התורה. והנה כך מטרם של היונים היתה לעקור את התורה מישראל. לכן אמרו לישראל 'כתבו לכם' על הדין הזה של קרן השור, שאין לכם חלק וכו', ואז ממילא לא ישתנה דינם מדיננו, שהרי גם לכם אין כביכול חלק בתורה, וא"כ כולנו שוים בדין.

בענין אבילות על בן בכור ר"ל

בפרשתנו מסופר שאחר מכירת יוסף נשא יהודה את בת שוע, והולידה בן שנקרא 'ער'. ואודות בנה השני כתוב: "ותהר עוד ותלד בן ותקרא את שמו אונן" (לח:ד).

ובתרגום יונתן איתא: ואתעברת תוב וילידת בר וקרת ית שמיא 'אונן' ארום ברם עלוי עתיד אבוי לאתאבלא.

בביאור יונתן איתא: דרש 'אונן' לשון אבל וצער, כמו 'בן אונן' (לה:יח), וכעין זה דרשו כאן בבראשית רבה: 'אונן' - שהביא אנינות לעצמו.

ומקשים העולם: למה קראה את בנה השני בשם 'אונן' על שם שעתיד אביו להתאבל עליו; הלוא גם הבן הראשון 'ער' מת בחיי אביו והתאבל אביו עליו?

והנה בספר כלי"בו (הל' אבל וטומאת מת ס" קי"ד) איתא: ואין מתאבלים על מת קטן שמת לו ראשון, אבל עומד הוא בביתו. ולקמן (שם) כתב הכל"בו: והמנהג אשר פשט לא להתאבל על בן ראשון שמת, ואפילו לא יהיה בכור - מנהג טעות הוא, כי לא נמצא המנהג רק בבכורות שהם כמי שאינם מן האבות, לפי שהן קדושים לשם יתברך, עכ"ל.

בהערות שעל הכל"בו (הערה 881) איתא: ובחיבור התשובה (שבר גאון מאמר ב' פ"ב) כתב: ושיעור כ' [שנה] שכתבתנו, יש מי שנותנו למה שנהגו עכשיו זמן קדום שלא להתאבל על מת כשמת לו ראשון מבניו, וכבר נתפשט מנהג זה. וכבר כתבו שפשות מנהג זה שלא מדין הלכה ושלא מודקדוקי סופרים, אלא על פי מנהג קדום - לא שמענו עליו טעם מספיק, אלא שטוענין בו טענות חלשות לא ניתנו ליכתב, והם עצמם הורו שזה המנהג אינו אלא אם מת קודם כ', אבל בן כ' ודאי מתאבלים עליו. ויש אומרים שלא נהגו כן אלא כשמת קטן, אבל מת בן י"ג - מתאבלין עליו. ויש אומרים שלא נאמר ביום ראשון שהוא מן התורה, אלא בימים דרבנן. וי"א שאפילו ביום ראשון אין נוהגין אבילות. אבל ב'נרבונה' (Narbonne, southern France) נוהגין יום ראשון ולא בשאר הימים, וזה מנהג חלוש, אלא שהחזיקו גדולי עולם במנהג זה מימי קדם, ואין כח לבטלו.

והאורחות חיים (הל' אבל אות א') כתב בשם הר"א אשר מלוניל ז"ל: ומנהג הוא שאין מתאבלין על הבכור, ונ"כ [ונראה כוונתם, או דצריך להגיה: ונראה בעיני] כי מפני שהבכור לה' נהגו כן, ע"כ. והאחרונים כתבו, והמנהג אשר פשט בהרבה מקומות שלא להתאבל על בן ראשון שמת, ואפילו כלו לו חדשיו, ואפילו לא יהיה בכור - מנהג טעות הוא וכו' ובכל גלילות 'קטלונא' (Catalonia, northern Spain) מתאבלין עליו, אפילו בבכור כל זמן שעברו עליו ל' יום, שיצא מכלל נפל, ואומרים עליו צידוק הדין, וכן ראוי לעשות, עכ"ל.

בשור"ת הריב"ש (ס"י צ"ה) איתא: ומה שמצאת נוהגים מי שמת לו הולד הראשון לבלתי יתאבל אלא יום קבורה. אני אומר שזה המנהג אין לו שחר. וכי מפני שהוא ראשון אינו בנו? ואפי' היה בכור לכהן וצריך לפדותו ממנו, מי הוציאו מחזקת בנו שלא יהא לבו דוה עליו. וכי אינו קם תחתיו ליעידה ולשדה אחוזה ולירושא. ואם אינו בנו, א"כ תתייבם אמו, וכן לא יתאבל אפי' ביום קבורה. אלא, אין לדבר זה שורש ועיקר - אמרו מי שאמרו עכ"ל. ועיי"ש מה שמביא מהאורחות חיים.

בהל' טומאת כהן (י"ד סי' שע"ד) כותב הבית יוסף (סקי"א): כתב הכליבו (סי' קי"ד דף פח). המנהג שפשט שלא להתאבל על בן ראשון שמת, ואפילו לא יהיה בכור - מנהג טעות הוא, כי לא נמצא המנהג רק בבכורות, שהם כמו שאינן מן האבות לפי שהם קדושים להשי"ת, עכ"ל. ומה שכתב שלא להתאבל על הבכורות, דבר תימה הוא, ואין לו על מה שיסמוך. ואח"כ מצאתי שהריב"ש (סי' צ"ה) קרא תגר על המנהג ההוא, וכתב המנהג הזה אין לו שחר, ואין לדבר זה שורש ועיקר, אמרו מי שאמר, עד כאן. ואנו לא ראינו ולא שמענו מי שנהג כן.

ועיין בדרכי משה (סק"ו) שכותב: וראיתי נוהגין שאין האב ואם הולכין אחר בניהם הראשון שמת לבית הקברות, וכן נוהגין בעירנו, ובודאי נשתרב המנהג מדברי הכליבו שהביא הב"י.

ובשו"ע בהל' אבילות (י"ד סי' שע"ד סע' י"א) כותב הרמ"א: יש אומרים דאין מתאבלין על בן הראשון או בן הבכור שמת לאדם, והמנהג הוא מנהג טעות, אלא חייבים להתאבל עליהם. ומ"מ נשתרב המנהג בעירנו שאין אב ואם הולכים אחר בניהם הראשון לבית הקברות. ומוסיף הש"ך (סקי"א): אבל על בניהם השני הולכים אע"פ שהראשון הי' נפל, וכן נוהגין.

והנה בתורה תמימה עה"פ "וימת גם אותו" (לח: הערה ז') איתא: וראינו להעיר כאן בנוגע לענין פרשה זו איזה דבר חידוש נפלא. עיין ביו"ד (סוסי" שע"ד סע' י"א) כתב הרמ"א וז"ל, יש אומרים דאין מתאבלין על בן הראשון או בן הבכור שמת לאדם, והמנהג הוא מנהג טעות אלא חייבים להתאבל עליהם, עכ"ל. ודבר זה נובע מכליבו ומשו"ת הריב"ש, וגם הם כתבו שהוא טעות. וכל האחרונים לא העירו על זה מאומה ושתיקה כהודאה על טעות הענין והדברים. אמנם כבר נתאמת הדבר, אשר לכל מנהג עתיק יומין יש שורש ומקור בספרות ישראל.

ובנידון ענין זה ראה זה דבר פלא בתרגום יונתן בפרשה זו (לח:ד) וז"ל, וילידת בר וקרת ית שמי' אונן ארום ברם עלוי עתיד אבוי לאתאבלא, ע"כ. והנה אין כל ביאור לפירוש זה, אם לא ע"פ המנהג ההוא שזכר הרמ"א בשם הראשונים, והיינו שבמיתת ער לא הי' אביו מתאבל עליו מפני שהי' הבכור, ולכן קרא את השני אונן לרמוז שעליו יהיו חייבין באבילות. והנה אע"פ שלא נודע לנו טעם דבר זה למה לא יתאבלו על הבן הבכור, אם לא ברמז 'בכור בניך תתן לי', ואינו קנין האדם, וכשמתאבל האדם הוא מחשבו כקנינו שלו. אבל עכ"פ מנהג זה שכינה הרמ"א למוטעה יש לו שורש ומקור נאמן בספרות עתיקה, בתרגום יונתן, אשר כידוע כל דבריו נובעים מבריייתות ומדרשים. אמנם בכלל יש להעיר שלא הביאו בענין זה את הכתוב "כהמר על הבכור" (זכרי' יב:), ואולי מרירות ואבילות שני ענינים הם, וצ"ע. עכ"ל.

והנה התורה שלימה (פל"ח הערה כ"ד) מביא את דברי התורה תמימה, וכותב: ולי נראה דהמקור מתיב"ע [מתרגום יונתן בן עוזיאל] כאן לחזק את המנהג המוטעה אין שום יסוד כמו שאבאר. דהנה עיקר יסודו הוא על לשון היב"ע 'ברם עלוי', ולדעת אין הכוונה התיב"ע כאן מלת 'ברם' כרגיל במובן 'אך ורק', אלא יש עוד פירוש במובן 'אמנם, אכן, בקושטא', ומפורש כן בב"ר (פר' צ"א) עה"פ "אבל אשמים אנחנו" (בראישת מב:כא) ובתרגומים 'בקושטא', ובמדרש [מפרש] 'אבל' - 'ברם', וכן הוא בפירש"י שם. והמדקדקים כתבו שהוא מלשון ברר - ברור. א"כ פשוט י"ל דגם לשון התרגום כאן 'ברם עלוי' - בקושטא עליו עתיד אביו להתאבל, פי' שנקרא 'אונן' שעליו באמת עתיד להתאבל, כהדרש בב"ר הנ"ל שהביא אנינה לעצמו ולעולם. והפי' הוא ג"כ שעתידי לגרום אנינות ואבילות לאביו. ובודאי לא באו לשלול שער לא הביא אנינה לעולם ולעצמו, דהרי אותו דבר ממש הי' אצל ער, אלא מפני

שבמיתת בן אחר בן בודאי מתאבלין ומצטטרים על השני יותר נוסף על הצער והכאב מהראשון.

עוד י"ל אפילו אם נפרש 'ברם' מלשון 'רק', י"ל ג"כ דכוונת היב"ע הוא מפני שאונן גרם במעשיו שתמר תכשיל את יהודה, ובשביל זה עליו עתיד להתאבל כפלים. וכן מפני שבאונן מפורש בתורה החטא שלו ונודע ליהודה, ולזה הצטער על זה שהי' רע בעיני ה' וימת אותו. ובס' תו"ש מעיר עוד מהשם 'בן אונן' שקראה רחל לבנימין. ואולי באמת המקור להמנהג המוטעה מפני שמצאו מקום לטעות בדברים הנ"ל לפרשם באופן שטחי, אבל לאמיתו של דבר אין לזה שורש ויסוד כמ"ש הריב"ש, ואכמ"ל. [וראיתי מביאים רמז למנהג זה מגמ' (מ"ק כז:) לא תעבדי הכי, אבל אין משם שום ראיה כלל, עיי"ש]. עכ"ל התורה שלימה.

ועיין בשו"ת שם משמעון (י"ד סי' ל"א) שכתב: ואפשר דמה שלא רצו אלעזר ואיתמר להתעסק עם נדב ואביהוא, הגם שכהנים מחוייבים להתעסק עם קרוביהם (ועיין בתו"כ פ' שמיני ובפי' הראב"ד שם) הוא ג"כ מה"ט, לפי שנאמר "הבכור נדב ואביהוא" (במדבר ג:ב), וכבר איתא בזה"ק ששניהם כחד נחשבו, וממילא לא רצו להתעסק עמהם כיון שנהגו שלא להתאבל על בכור שמת. ועיין בבכורות (יב:) ככבוד אדם, ועיי"ש. והנה מצאתי ב"ה רמז נאה למנהג זה מתוך התרגום יונתן ב"ע בפ' וישב בפסוק "ותהר עוד ותלד בן ותקרא שמו אונן", שתירגם 'וקרא ית שמייה אונן ארום ברם עלוי עתיד אבוי לאתאבלא וכו'. אלא שהרמ"א כתב שם 'האב והאם', ומדוע נקט [תרגום] יונתן עתיד אבוי לאתאבלא כיון שגם לענין תוגת אמו כן הוא, והיא עצמה קראה את שמו 'אונן'.

וממשיך השם משמעון: אבל באמת כבר אמרתי לפרש על זה הדרך בקריאת שם בנימין, שכל קמאי ובתראי עמדו עליו מדוע שינה יעקב אבינו ע"ה את שמו מאשר קראה לו אמו מה שלא מצינו כן בשאר השבטים. וכבר אמרתי ע"ז דברים נמרצים בעזה"י שאין ענינם לכאן. אבל לדברי הרמ"א הנ"ל י"ל בפשיטות, דמה שקראה אותו רחל אמנו ע"ה 'בן אונן', היינו מצד שהוא לה בן הראשון דשייך אבילות עליו, משא"כ על יוסף שהוא בכור אצלה. והיינו שקראה אותו דייקא בן 'אונן', דהיינו אנינות שלי, לפי שאצל יעקב שכבר הי' לו בנים הרבה ודאי לא שייך לקרות דייקא לכן זה על שם אנינות, כמובן. ולכן לא רצה אביו לקרות אותו 'בן אונן', דהוי משמע כאילו גם הוא מחזיק אותו לבן השני שלו. ובוזה הי' גורם קנאה ושנאה בין השבטים שהחזיקו את ראובן לבכור. ולכן הסב את שמו ליבנימין, שהכל על מקומו יבוא בשלום.

ולפ"ז י"ל שיונתן ב"ע רצה ליישב דלמה קראה אשת יהודה אותו בשם 'אונן' ולא 'בן אונן' כמו רחל, וכן למה לא הסב גם יהודה את שמו כמו אביו יעקב אבינו ע"ה שהסיב את שם 'בן אונן' לשם אחר. ולכן תירגם עתיד 'אבוי' וכו', דהיינו שבכאן גם לעומת האב יאות שם אנינות עליו. עכ"ל השם משמעון.

ועיין בשו"ת ציץ אליעזר (רמת רחל סי' ל"ח) שמאריך בענין הנוכחי. בסוף דבריו כותב: וגם אחרי כאלות הכל המנהג הוא חלוש ואין לו יסוד, ולכן אין לזוז בכללות קביעותו של הריב"ש בזה, כי אין לדבר זה שורש ועיקר, אמרו מי שאמר, ואשר החרו החזיקו בזה בעלי השלחן הטהור הב"י והרמ"א וכל הבאים אחריהם.

וגם על המנהג שכותב הרמ"א שלא ללוות, כותב בשו"ת מהר"י מברונא (סי' צ"ח) דמנהג זה אינו כתוב בשום מקום ולא מצאנו לו רמז בתלמוד, ואין כאן אלא מנהג שלא ע"פ ת"ח דלאו כלום הוא, עיי"ש. ולכן ממקום שלא נתפשט בודאי אין לחוש לו, וד' הטוב יזכנו בוש"ק וישמרנו מכל רע.

PARSHAS VAYEISHEV
© COPYRIGHT 2023
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

נדב בן דבורה לרפ"ש

רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
פעסא רחל בת דבורה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

”נסעו מזה” (לז:יז)

“They have travelled from here ...”

When Yoseif went to seek his brothers he met a person, who, Chazal tell us was actually the angel, Gavriel. When Yoseif asked him if he knew of the whereabouts of his brothers, Gavriel replied that they had gone away, hinting to the fact that they had estranged themselves from him, and no longer considered him their brother.

The angel gave a veiled warning, alluding to the animosity that the brothers felt towards Yoseif. Yoseif, having absorbed a great amount of wisdom from his father was certainly perceptive enough to heed the implication of Gavriel's words. However, he refused to take the hint and ignored the warning, because he wanted to maintain his ties with his brothers.

Hagaon Rav Yaakov MiLisa, ZTL', the Nesivos, deduced from this, that it is sometimes better to ignore negative implications and hints in other people's words if this will help to avoid controversy and strife.

ת"ר, נר חנוכה מצוה להניח על פתח ביתו מבחוץ וכו' ובשעת הסכנה מניחו על שלחנו ודיו (שבת כא:)

Our Rabbis taught: It is a Mitzva to kindle the Chanuka lights at the entrance to his door, on the outside ... However, in a time of danger he may leave them on his table [inside] and it is sufficient.

Some Meforshim interpret this Halacha homiletically: The light of the Chanuka candles represents the light of Torah. It is a great Mitzva to spread the light of Torah and proclaim the word of G-d throughout the world. However, in a time of danger, when it is impossible to publicize to all the teachings of the Torah, one must be scrupulous to ignite the spark of Torah within his own family members so that the warmth of Yiddishkeit will permeate his home. In this manner he can be sure that his descendants will perpetuate the teachings and ideals of Torah forever.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

Chazal tell us (Baba Metzia 58b) that one who embarrasses his friend is considered as though he murdered him.

Chazal also say, and the Shulchan Aruch in Hilchos Nesi'as Kapayim (O.C. 128:35) rules that a Kohein who killed someone may not Duchan.

If so, may a Kohein who embarrassed someone perform *Nesi'as Kapayim*?

The Maharalbach (Teshuvos 117) implies that he would be permitted to do so.

Hagaon Rav Nosson Gestetner, Z'TL', (Lehoros Nosson 8:2) rules that concerning Duchaning, only actual murder disqualifies the Kohein. However, there is another possible disqualification: if the Kohein hates the Tzibbur or the Tzibbur hates the Kohein, it is a *Sakana* for him to Duchan (see Mishna Berura 128:37).

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) If one hears Kiddush, but does not taste the wine, must he make a Bracha on other liquids which were on the table during Kiddush?
- 2) Why did Yaakov send Yoseif to check on his brothers? What was he afraid might befall them?
- 3) On Erev Shabbos Chanuka, should one daven Mincha before or after lighting the Menorah?
- 4) How is it possible to read five Aliyos on a day in which work is permitted?
- 5) Which Bracha is unique to just two holidays?
- 6) What was unique about the thickness of the *Kesones Pasim*?
- 7) Who was sent to bring the *Kesones Pasim* to Yaakov?
- 8) At whose grave did Yoseif Daven after he was sold and was being led to Egypt?
- 9) How many times was Yoseif sold?
- 10) Which three plans were suggested to harm Yoseif?
- 11) When the brothers threw Yoseif into the pit, what did they remove from him?
- 12) If Yoseif saw that telling his dreams to his brothers aggravated them, why did he persist in doing so?
- 13) Who wore the *Kesones Pasim* before Yoseif?
- 14) Which specific person is mentioned by name the most in Brachos of Davening? ["Baruch" obviously is not referring to Baruch ben Neiriya, and "Yisroel" in many Brachos does not refer to Yaakov].

ANSWERS

- 1) If one hears Kiddush but does not taste the wine, it is necessary to recite a Bracha on other liquids that he will drink afterwards even if they were on the table at the time of Kiddush. If he did drink the wine (preferably a cheekful - Be'ur Halacha), then the Bracha on the wine exempts him from reciting a Bracha on other drinks (Orach Chaim 174:2, Mishna Berura 3).
- 2) Yaakov was afraid that the *Chivim* may come to avenge the killing of the city of Shechem. Therefore he sent Yoseif to check on the welfare of his brothers (Targum Yonoson 37:1).
- 3) On Erev Shabbos Chanuka, it is preferable to daven Mincha before lighting the Menorah (Mishna Berura 679:2). However, if he will not have enough time after Mincha to light the candles before sunset, he should obviously light the Menorah before Mincha (see Sha'ar Hatziyun 7).
- 4) If Rosh Chodesh Teves falls during the week, and the Ba'al Kri'ah accidentally read the fourth Aliya from the Rosh Chodesh reading [instead of from the second Sefer Torah which contains the reading for Chanuka], then a fifth Aliya is read from the second Sefer for Chanuka (Orach Chaim 684:3, Mishna Berura 14).
- 5) The Bracha of *She'asa Nisim* is unique to Chanuka and Purim.
- 6) It was so thin that it could be hidden in the palm of one hand (Bereishis Rabba 84:8).
- 7) Naftoli (Seder Hadoros 2216).
- 8) Rochel's (Sefer Hayashar).
- 9) Either four or five times (see Bereishis Rabba 84:22).
- 10) a) Either to have dogs attack him,
b) to shoot arrows at him,
c) or to throw him into a pit with snakes (Rokei'ach 38:18).
- 11) All of his clothes. However, the Malachim replaced them with a coat (Rokei'ach 38:23).
- 12) He considered his dreams to be prophecies which could not be withheld (Hadar Zekeinim, Rosh 37:8).
- 13) According to various Midrashim cited by the Torah Sheleima (Bereishis 27 note 67, and 37 note 50), the *Kesones Pasim* were the *Kosnos Ohr* that Hashem made for Adam and Chava, which came to Nimrod and were taken by Eisav, and which were the *Bigdei Chamudos* that Yaakov wore when he received the Brachos from Yitzchok.

14) Dovid Hamelech is mentioned in at least six different Brachos:

(1 ברוך שאמר, 2 וירושלים עירך, 3 את צמח דוד, 4 מגן דוד (בהפטררה), 5 רחם (בברהמ"ז), 6 ממקומך מלכנו (קדושה של שחרית בשבת))

(The last answer was given by my grandson, Ephraim Katz, of Monsey). Additionally, the seventh Bracha added on a Ta'anis contained the name of Dovid (see Ta'anis 15a).

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתהירו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood. Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on שמחות and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

IMPORTANT

We are nearing the completion of a Torah Lodaas Haggadah. It will be published in time for this coming Pesach, בע"ה. The Haggadah will include many *vertlach* and *Halacha inyanim*. Full and partial dedication opportunities are available:

Full Page Sponsor - \$1000

Half Page Sponsor - \$500

Sponsor - \$100

To sponsor the name of the Sefer, or with any other questions, please contact us at either: 347-263-7478 or 732-364-3017.

Payments can be made in any of the following ways.

- **Checks** can be made out to: Cong. Torah Lodaas and mailed to 28 East 6th St., Lakewood, NJ 08701
- **Paypal:** [PayPal.Me/torahlodaas](https://www.paypal.com/Me/torahlodaas)
- **Credit card:** <https://torahlodaas.com/donate> (available starting Friday, October 27th)

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*